

Bureau Endemica
ECOLOGISCH ADVIES • ONDERZOEK • EDUCATIE

Notitie: Second opinion 'Compensatieplan Bloemendalerpolder te Weesp & Muiden'

In opdracht van: GEM
Bloemendalerpolder CV

Endemica-rapport EN-18.06

Notitie: Second opinion natuurwaarden Bloemendalerpolder, Weesp.

Rapport nr.: EN-18.06
Datum uitgave: 16 februari 2018
Auteurs: 5.1.2e

Productie

Bureau Endemica
Bezoekadres: Frans Halsstraat 9
1816 CM Alkmaar

Tel.: 5.1.2e
e-mail: bureau@endemica.nl
internet: www.endemica.nl
twitter: @BureauEndemica

Gegevens opdrachtgever: GEM Bloemendalerpolder CV
Postbus 4376
2003 EJ HAARLEM

Contactpersoon opdrachtgever: 5.1.2e 5.1.2e

Oplage: digitaal

Dit rapport kan geciteerd worden als:

5.1.2e 2018. *Notitie: Second opinion 'Compensatieplan Bloemendalerpolder te Weesp & Muiden'*.
Notitie EN-18.06, Bureau Endemica, Alkmaar.

Bureau Endemica, is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Endemica; opdrachtgever vrijwaart Bureau Endemica voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.
Niets uit dit rapport mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Endemica, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	2
2	DESKUNDIGHEID	3
3	BASISINFORMATIE.....	4
4	TOETSING	5
8	GERAADPLEEGDE LITERATUUR EN WEBSITES	11

1 INLEIDING

In de Bloemendalerpolder tussen Muiden en Weesp komt een nieuw woonlandschap met 2.750 woningen. Tweederde deel van het gebied wordt groen, met beperkt ruimte voor recreatie en natuurbeleving. Slechts een derde deel wordt bebouwd. De kwaliteiten van de omgeving vormen een inspiratiebron voor het ontwerp van het woonlandschap.

De publieke en private partners in de Bloemendalerpolder hebben een Samenwerkings- en Uitvoeringsovereenkomst gesloten. Dat betekent onder meer dat het projectmanagement per 1 januari 2013 wordt gevoerd door het private consortium GEM Bloemendalerpolder CV, dat de ontwikkeling van de Bloemendalerpolder ter hand neemt. De GEM Bloemendalerpolder CV, bestaat uit BPD, Adriaan van Erk, AM, Blauwhoed en Van Wijnen Groep. Voor de ontwikkeling van de Bloemendalerpolder / Weespersluis werken zij nauw samen met de gemeente Weesp, de gemeente Gooise Meren, de provincie Noord-Holland, Waterschap Amstel, Gooi en Vecht en het Rijksvastgoedbedrijf.

In opdracht van het consortium GEM Bloemendalerpolder hebben ecologisch adviesbureau Els & Linde B.V. en Stichting RAVON een *'Compensatieplan Bloemendalerpolder te Weesp & Muiden'* opgesteld (Jansen & Linden 2017). Bij de Stichting Flora en Faunabescherming (SFFB) te Weesp bestaan twijfels over de toereikendheid van dit compensatieplan. Daarom heeft SFFB gevraagd aan Wageningen Environmental Research (WER) een second opinion op te stellen, specifiek in relatie tot de Heikikker en Rugstreeppad. Deze is opgesteld door Ottburg (2017).

Vanwege de belangen die spelen heeft het consortium GEM ook zelf besloten om een second opinion op te laten stellen voor zowel het compensatieplan als de reactie hierop door Wageningen Environmental Research. Hiertoe hebben zij Bureau Endemica gevraagd dit uit te voeren.

2 DESKUNDIGHEID

Deze second opinion is opgesteld door **5.1.2e** **5.1.2e**, senior ecooloog en faunaspecialist van Bureau Endemica. Omdat hij op Texel is opgegroeid en daar begon met natuurstudie heeft hij van kinds af aan kennis gemaakt met zowel de Heikikker (*Rana arvalis*) als de Rugstreeppad (*Epidalea calamita* – voorheen *Bufo calamita*) en is goed op de hoogte van hun ecologie.

Na zijn middelbare school heeft **5.1.2e** toegepaste dierecologie en vegetatiekunde gestudeerd aan de Wageningen Universiteit. Sinds zijn studie heeft hij achtereenvolgens gewerkt bij Bureau Waardenburg (holding), Zoogdiervereniging, Natuurmonumenten en sinds 2014 werkt hij voor Bureau Endemica. Naast beroepsmatig ecologisch onderzoek te verrichten is hij tevens lid van natuurorganisaties waaronder de RAVON. Niet alleen heeft hij onderzoek gedaan naar de verspreiding en het voorkomen van amfibieën in West Nederland ook begeleid hij uitvoerders bij de aanleg van geschikt leefgebied, onder andere voortplantingshabitat. Recente werkzaamheden, anders dan Quickscans, met betrekking tot amfibieën zijn:

- Aanleggen amfibieënpool in Park de Oude Kwekerij te Alkmaar;
- In opdracht van Gemeente Heiloo de situatie met betrekking tot Rugstreeppadden in een plangebied vaststellen en opstellen van compensatiemaatregelen om de soort te behouden;
- In opdracht van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (via Stichting Waterproef) in kaart brengen van beschermde amfibieën op diverse planlocaties.
- Opstellen Natuurwaardenkaart voor Gemeente Alkmaar / Stadswerk072 met onder meer alle (potentiële) leefgebieden van Rugstreeppadden binnen de gemeente;

Het plangebied is op 30 juni 2017 en op 5 en 15 januari 2018 door de auteur bezocht.

Afbeelding 2: Winterbeeld van het plangebied met afgeschermd delen.

3 BASISINFORMATIE

In de vele documenten is al het nodige opgeschreven over de ecologie van zowel de Heikikker als de Rugstreeppad evenals hun habitateisen. Daarom wordt uitsluitend volstaan met naast het compensatieplan (Jansen en van der Linden 2017) en de reactie van Ottburg (2017) te verwijzing naar de belangrijkste documenten die voor deze discussie relevant zijn.

- Herder, J.E. (red.), (2010). *Atlas van de Noord-Hollandse amfibieën en reptielen*, Landschap Noord-Holland, Heiloo & Stichting RAVON, Nijmegen.
- De Jong, Th. en C.C. Vos, 2009. *Heikikker (Rana arvalis)* In: Creemers, R.C.M. en J.J.C.W. van Delft (RAVON) (Redactie), 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden. 475 p.
- Ottburg, F., R. Pouwels en H.A.H. Jansman (2012). *Heikikkers in Meerstad Toepassing van het model LARCH op de Heikikker (Rana arvalis) in het project Meerstad als onderbouwing voor een duurzame instandhouding van deze soort*. Alterra Wageningen UR.
- Verboom, J., P.C. Luttikhuisen en J.T. Kalkhoven, 1997. *Minimumarealen voor dieren in duurzame populatienetwerken (Minimum areas for animals in sustainable population networks)*. Rapport nr. 259, DLO Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek, Wageningen.
- Vos, C.C. en J.P. Chardon, 1998. *Effects on habitat fragmentation and road density on the distribution pattern of the Moorfrog Rana arvalis*. Journal of Applied Ecology 35: 44-56.
- Vos, C.C., A.G. Antonisse-De Jong, P.W. Goedhart, M.J. Smulders (2001). *Genetic similarity as a measure for connectivity between fragmented populations of the moor frog (Rana arvalis)*. Heredity 86: 598-608.

De Bloemendaler- en Gemeenschapspolder bestaat vrijwel uitsluitend uit veenweide. De bodem van de polder bestaat uit bosveen en zeggeveen. Het eutrofe bosveen ligt aan de oostzijde en de noordzijde van de polder. Het mesotrofe zeggeveen ligt centraal en westelijk in de polder. De drooglegging in de polder is overal tussen de 20 en 30 cm onder het maaiveld, wat een gebruikelijke ontwatering is voor veenweiden. De watergangen zijn over het algemeen smal en hebben een relatief rijke vegetatie. Het huidige waterpeil in de Bloemendalerpolder is gebaseerd op een agrarisch peilbeheer. Bij een bebouwing zal dit beheer worden omgezet naar een 'natuurlijk' peilbeheer met in de winter een hoge waterstand (200 cm -NAP) en 's zomers een lagere waterstand (230 cm -NAP).

Verreweg de belangrijkste en meest voorkomende habitat in de huidige Bloemendaler- en Gemeenschapspolder is veenweide met een omvangrijk slotenpatroon. Naast dit dominante habitat zijn er enkele habitattypen te onderscheiden met een geringere omvang – wat niet automatisch leidt tot een geringere waarde. In de sloten is vaak goed ontwikkeld associatie van stijve waterranonkel (*Ranunculetum circinatis*) aanwezig. Deze vegetatie wordt aangetroffen in sloten met voedselrijk, hard water waarvan de bodem is bedekt met een laag sapropelium.

Op basis van het afgezette gebied - 7 ha in 2016 - en het aantal gevangen Heikikkers is de populatie van de gehele Bloemendalerpolder (voor reconstructie van de A1) geschat op globaal 1.000 - 1.500 dieren. De Bloemendalerpolder wordt omgeven door – voor de Heikikker – absolute barrière. Het Amsterdam-Rijnkanaal, de (oude) A1, de Vecht en de bebouwde kom van Weesp zijn voor de Heikikker onneembare hindernissen. Er is dus sprake van een volledig geïsoleerde populatie die al sinds mensenheugenis stand houdt.

4 TOETSING

De opbouw van deze second (feitelijk third) opinion wordt gelijk gehouden aan de zeven vragen die door SFFB aan WER zijn gesteld. De Rugstreeppad is veel meer een pioniersoort dan de Heikikker, met een sterkere mobiliteit. In onderstaande wordt daarom vooral gekeken naar de Heikikker. Echter, de Rugstreeppad is gevoeliger voor successie (gebieden worden sneller ongeschikt als leefgebied). Daar waar nodig wordt dit aspect wel beschouwd.

1. Is de realisatie van een metapopulatie, zoals voorgesteld in het compensatierapport, haalbaar en een realistische oplossing om de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie heikikkers te waarborgen? Zo ja, is deze metapopulatie functioneel op het moment dat men doorgaat met het vernietigen van het huidige functionele leefgebied anno 2017?

Kort beantwoord:

Iedereen erkent dat we in de Bloemendalerpolder te maken hebben met een geïsoleerde kernpopulatie van de Heikikker die in zijn geheel behouden dient te blijven. De huidige voorgestelde werkwijze, zowel qua oppervlakten als inrichting, is zodanig opgezet dat de Staat van Instandhouding (SvI) van zowel Rugstreeppad als van de huidige geïsoleerde Heikikkerpopulatie in de toekomst zelfs bestendiger zal zijn dan in de huidige situatie. Wel is het raadzaam om een aantal aannamen die zijn gedaan, en feitelijk standaard zijn voor deskundige ecologen, hardop te noemen. Het gaat hierbij om de randvoorwaarden voor (tijds) herinrichting en (toekomstig) beheer. Zodoende is duidelijker zichtbaar dat de voorgestelde realistische fasering niet zal resulteren in het ineenstorten van deze lokale populatie. Het is wel wenselijk om de herinrichting van geschikt leefgebied zoveel als mogelijk naar voren te halen.

Toelichting:

Op basis van de ecologie van de Heikikker en een 'LARCH-studie (Ottburg et al. 2012) is bekend dat een kernpopulatie bij Heikikkers en Rugstreeppadden uit minimaal 750 volwassen dieren moet bestaan. De oppervlakten van een sleutelgebied (kernleefgebied) voor Heikikkers in het plangebied moet volgens deze studie minimaal 500 ha zijn indien het leefgebied ingebed is in het agrarisch landschap.

De schatting van een voorkomen van 1000-1500 Heikikkers in de oorspronkelijke Bloemendalerpolder (300 ha – voor aanleg van de nieuwe Rijksweg) betekent dat de gehele populatie behouden moet blijven. Dit wordt zowel door Jansen & van der Linden (2017) als Ottburg (2017) erkend. Het huidige aantal voldoet namelijk net aan de minimale omvang van een kernpopulatie. Dankzij deze populatieomvang kon deze zeer geïsoleerde populatie Heikikker tot op heden in stand blijven. De oppervlakte van de Bloemendalerpolder (agrarisch landschap) is echter veel lager dan wat volgens de LARCH-studie nodig zou zijn. Toch kon de populatie zich hier handhaven.

Optimalisatie van habitat kan de benodigde oppervlakte voor een duurzame populatie verkleinen. De dichtheden die bekend zijn uit de literatuur komen uit verschillende gebieden uit Europa. In Wit-Rusland zijn populatiedichtheden in de landhabitat bekend van 250-350 dieren per hectare (Kuzmin, 1999). In het noordoosten van Duitsland zijn in een 7 hectare groot overstromingsgebied in Mecklenburg 8000 dieren vastgesteld en in een 40 hectare groot 'Torfstichkomplex' (turf- c.q. veengebied) zijn meer dan 10.000 volwassen Heikikkers geschat (Günther en Nabrowsky, 1996). Dit zijn uitzonderlijk hoge dichtheden in perioden waar de soort geconcentreerd voorkomt, zoals tijdens de voortplanting. Het leefgebied van deze Heikikkers is echter veel groter dan alleen de voortplantingslocatie. Voor Nederland zijn minder gegevens bekend of dichtheden. Stumpel (2004) meldt in zijn proefschrift de volgende bekende populatiegrootten voor volwassen Heikikkers in Nederland: Heerenven bij Bergen (Limburg) met 600 dieren (1969), Hoekenbrink bij Smilde

(Drenthe) met 1000 dieren (75 ha) (2003), Bokkenleepte bij Diever (Drenthe) met 275 dieren (1999) en de Meinweg bij Herkenbosch (Limburg) met meer dan 3400 dieren (1800 ha) (1977). Dit laat nog maar eens zien hoe belangrijk de populatieomvang van de Bloemendalerpolder (1000-1500 Heikikkers) is.

Als voorwaarde voor een duurzame populatie moet een leefgebied zowel landhabitat in de vorm van bomenopstanden, hoog geaccidenteerd terrein en extensief begroeid grasland als ook voortplantingswateren in de vorm van rietmoerasjes, rietsloten, slecht onderhouden deels verlande sloten, waterhoudende laagtes in pitrusvelden en poelen bevatten. Deze vuistregel geeft de eisen van een leefgebied voor een kernpopulatie weer.

Een compensatieterrin van 40 ha is te klein voor het bergen van een voldoende grote populatie (>750 dieren) zodat de Staat van Instandhouding (SvI) geborgd kan worden. De huidige kwaliteit van het gebied zou dan met een factor 7,5 moeten verbeteren. **5.1.2e** **5.1.2e** concluderen daarom ook terecht dat het nodig is om te zorgen voor een verbinding met ander geschikt leefgebied om de staat van instandhouding te kunnen waarborgen. Het compensatiegebied bestaat uit een kerngebied van 45 ha en een als leefgebied ingerichte verbindingzone van 62 ha. Zodoende ontstaat een leefgebied van 107 ha. Dit is ruim boven de norm van 50 ha voor een sleutelgebied (leefgebied voor een kernpopulatie). Door genoemde 107 ha via de faunapassage over de Rijksweg A1 te verbinden met leefgebieden aan de andere zijde van de Rijksweg wordt een totaal leefgebied van meer dan 200 ha gerealiseerd. Hiermee wordt voldoende oppervlakte gerealiseerd voor een duurzame populatie. De populatie had de beschikking over 300 ha agrarisch leefgebied en krijgt de beschikking over 200 ha natuurlijk leefgebied.

Terecht maakt **5.1.2e** de opmerking dat het beschikbare oppervlakte van hoge kwaliteit moet zijn en dat dit ook gewaarborgd dient te zijn. Ter aanvulling, deze waarborg geldt niet alleen op de korte termijn maar ook op de langere termijn. Het compensatieplan realiseert wel de bereikbaarheid van de gebieden aan de andere zijde van de Rijksweg A1 maar niet overal een kwaliteitsverbetering als leefgebied voor nu en in de toekomst. Zie verder punt 2.

2. Kan de aanwezige (kern)populatie in de Bloemendalerpolder en de Gemeenschapspolder (bij elkaar zo'n 300 ha) in een gebied van 40 ha duurzaam in stand worden gehouden, zoals dit nu in het compensatieplan wordt weerspiegeld?

Niet in een gebied van 40 ha, maar het compensatieplan gaat dan ook uit van een beduidend groter gebied plus een verbinding met andere deelgebieden zodat voldoende oppervlakte wordt behaald. Het 'kerngebied' inclusief de als leefgebied ingerichte verbindingzone is 107 ha groot. Daarnaast wordt dit gebied verbonden met ruim 100 ha leefgebied (exclusief de 38 ha van de Waterlandtak) ten noorden van de Rijksweg A1.

Wezenlijk is wel dat genoemde 107 ha voor Heikikkers en Rugstreeppadden tijdig wordt, onder ecologische begeleiding, ingericht. Half april 2018 wordt de eerste 25 ha al geschikt gemaakt door aanleg van plasdras weilanden, poelen en rietmoeras op thans droge locaties. In deze periode zijn hier geen (overwinterende) amfibieën meer aanwezig. Deze bevinden zich allemaal bij de voortplantingswateren. Die worden in deze periode uiteraard met rust gelaten.

In latere fasen worden ook de andere delen voor beide soorten ingericht waarbij rekening gehouden moet worden met de migratiecapaciteit van in het bijzonder de Heikikker. Gezien de afstanden dient de verbindingroutes naar de faunapassage over de Rijksweg namelijk geschikt te zijn als leefgebied en niet alleen als migratiegebied. Dit wordt echter ook door **5.1.2e** **5.1.2e** voorgesteld.

Het compensatieplan blijft, zoals **5.1.2e** ook opmerkt, redelijk vaag over hoe de kwaliteitsverbetering gerealiseerd wordt. Vandaar ter verduidelijking onderstaande richtlijnen waaraan ook het opgezette compensatieplan voldoet want alles wordt in defacto ook gedaan.

Richtlijnen voor aanleg en onderhoud van voortplantingswateren.

De Heikikker stelt specifieke eisen aan zijn voortplantingswateren. Onderstaand worden puntsgewijs richtlijnen gegeven waaraan te creëren geschikte voortplantingswateren in dit veenweidegebied moeten voldoen (deels gebaseerd op Ottburg *et al.*, 2012).

- ✓ Stilstaand zacht relatief voedselarm water (poelen, greppels) met een lage pH (4,5-6,0). In sloten is het water voedselarm tot matig voedselrijk.
- ✓ Geen vis. De beste voortplantingswateren zijn wateren waarin zich geen vissen bevinden.
- ✓ Over het algemeen veel ondiepe delen (bijvoorbeeld in de vorm van natuurvriendelijke oevers), variërend van 0 tot 40 centimeter. Slechts enkele delen variëren van 60 tot maximaal 80 centimeter diep. Zoals bij het vorige punt aangegeven, voldoet een ondiep gedeelte niet aan de eisen van de Heikikker als de deze zijn aangesloten op een dieper gedeelte welke geschikt is voor (grote) vissoorten.
- ✓ Geen beschaduwing en flauwe oevers. Zeer geleidelijk verlopend talud met een lage begroeiing, bijvoorbeeld pitrus. Flauwe oever niet steiler dan 1:2, waarbij geldt echter hoe flauwer hoe beter (Handleiding biodiversiteit Noord-Brabant, 2011). In de zomer heeft de Heikikker de voorkeur voor oevers die sterk begroeid zijn met planten zoals Waterpeper, Perzikkruid, Mannagras en Liesgras. De Rugstreeppad heeft juist als behoefte dat een deel van de oevers open en zandig blijven.
- ✓ In de voortplantingswateren zijn ten tijde van ei-afzetting nauwelijks waterplanten aanwezig, maar structuur in de vorm van afgestorven water- en oeverplanten zijn welkom evenals opkomende begroeiing bestaande uit Mannagras en Liesgras. Later in het seizoen kunnen de wateren zich kenmerken met waterplant begroeiingen zoals tenger fonteinkruid, drijvend fonteinkruid, smalle waterpest, kikkerbeet en puntkroos.
- ✓ Nieuw voortplantingswater dient versneld geschikt gemaakt te worden door te enten met water en beplanting van bestaande wateren. Wel dient daarbij voorkomen te worden dat hierdoor invasieve exoten deze wateren bereiken.

De soortenrijkdom aan amfibieën neemt toe als er meerdere wateren aanwezig zijn, als de wateren relatief groot zijn en als er ecologische verbindingzones tussen de verschillende wateren aanwezig zijn. Optimaal is een fijnmazig mozaïek van wateren van ongeveer gelijke grootte, diepte en ligging ten opzichte van de zon met voldoende geschikt landhabitat in de directe omgeving (Van Uchelen, 2006). Zie tabel 1 voor welke factoren bepalend zijn voor aanwezigheid van Heikikkers.

Naast het aanleggen van wateren is ook het onderhoud van de (voortplantings)wateren een aandachtspunt. Alle wateren, uitgezonderd vennen, hebben een tamelijk intensief onderhoud nodig van regelmatig schonen, zoals het verwijderen van opslag (jong opgeschoten hout, zoals wilg en els) langs de oevers bij poelen. Juist dit onderhoud schiet vaak tekort. Naast het aanleggen van wateren is het dus van belang om ook een beheerplan voor de wateren op te stellen en naast tijd ook geld te reserveren voor toekomstig onderhoud (dit geldt ook voor de landhabitat).

Richtlijnen voor aanleg en onderhoud van landhabitat.

De Heikikker heeft een voorkeur voor vochtige wat voedselarme omstandigheden op het land. In de huidige situatie zijn de percelen in de polder rijk aan nutriënten. Een deel van het land zal moeten worden verlaagd door afplaggen en afgraven, in ieder geval langs de sloten (natuurvriendelijke oevers), waardoor de verrijkte bovenlaag wordt verwijderd. Dit leidt tot de gewenste verschraling en vernatting van het leefgebied.

Tabel 1. Overzicht van antwoorden op de vraag aan mensen die het voorkomen van Heikikkers monitoren, welke factoren bepalend zijn voor de aanwezigheid van Heikikkers (van der Noort 2007).

Answer of the observers	Frequency of the answer
Dense vegetationstructure	42%
Shallow water that quickly rises in temperature	33%
Not too acid water	33%
Presence of <i>Sphagnum</i>	33%
Presence of <i>Juncus</i>	25%
Presence of <i>Molinia</i>	25%
No hydrosere	17%
No recreation around the water	8%
Oligotrophic water	8%

In het leefgebied dient aanleg van kleinschalige houtige lijnelementen plaats te vinden in de lengterichting door het aanplanten van rijen struiken met een strook mantel-zoomvegetatie. Aangeplant kunnen worden onder andere de éénstijlige meidoorn, sleedoorn en vlier. Deze soorten zorgen voor een goed doorgraafbare strooisellaag. Deze elementen bieden zowel beschutting voor de Heikikker als goede plaatsen voor overwintering. Tevens heeft de Heikikker een voorkeur voor elzenbosjes. Het beplantingsplan dient hierop enigszins aangepast te worden.

Het is van belang dat het landbiotoop en het waterbiotoop bij elkaar in de buurt liggen en deze niet worden gescheiden door barrières. Daarom is het wenselijk om bij de inrichting te zorgen voor een mozaïek van water- en landbiotoop op hectare niveau. Heikikkers zijn plaats trouwe dieren die in het voorjaar bijna altijd terug proberen te keren naar het water waar ze als larve hebben geleefd. De trekroutes tussen water- en landhabitat moeten voldoende beschutting bieden, zodat de dieren niet een gemakkelijke prooi zijn voor anderen.

3. Deelt Wageningen Environmental Research de mening van SFFB dat de ontsluitingsweg (zie Bijlage B03 'Inrichtingsschets Bloemendalerpolder' in het compensatieplan) een significant negatieve invloed zal hebben op het functioneren van de kernpopulatie en de oost/west-migratieroute in de Bloemendalerpolder?

In tegenstelling tot de WER deelt Bureau Endemica dit niet want het compensatieplan voorziet in voldoende (grote) faunapassage zodat deze weg gepasseerd kan worden. Bovendien bedraagt het totale toekomstige leefgebied ten zuiden van de Rijksweg 107 ha waardoor dit niet 100% optimaal hoeft te zijn ingericht (bij 40 ha is dit wel het geval). Wel is het nodig dat de amfibieën de ontsluitingsweg niet kunnen oversteken. Hier is bij het ontwerp (bermsloot met damwand) rekening gehouden. Daarnaast voorkomt het voorgestelde afwateringssysteem van de ontsluitingsweg dat het leefgebied vervuild wordt. En daar bovenop wordt de ontsluitingsweg niet verlicht of alleen actief (sensoren waardoor natuurvriendelijke lampen alleen aangaan op het moment van een passage).

4. Hoeveel bestaand hectare laagveen in de Bloemendalerpolder dient er, wanneer er alleen binnen de polder gecompenseerd gaat worden, minimaal behouden te blijven om de gunstige staat van instandhouding van de lokale populaties van de heikikker en de rugstreeppad te kunnen waarborgen?

Gelijk het antwoord van Ottburg (2017): minimaal 100 ha aaneengesloten geschikt leefgebied. Hieraan wordt binnen de Bloemendalerpolder al voldaan (107 ha). Echter door een verbinding met

gebieden ten noorden van de Rijksweg A1 ontstaat een (deels minder optimaal) leefgebied van ruim 200 ha.

In het bijzonder ten noorden van de Rijksweg zullen de gebieden niet 100% optimaal leefgebied voor de amfibieën zijn (en dit lijkt ook niet geborgd) en bovendien kan het nog enkele jaren duren eer dat ze hier komen. Het belang van verbinding met deze gebieden dient vooral in de toekomst gezien te worden. Door de totaaloppervlakte van 200 ha zal een lichte kwaliteitsachteruitgang van het gebied in de loop der jaren toch voor een populatie met een gunstige staat van instandhouding kunnen zorgen.

5. De SFFB is van oordeel dat het huidige Landschapsontwikkelingsplan (LOP) zal moeten worden aangepast gezien het feit dat men voornemens is om de gehele polder te ontgraven, het waterpeil te wijzigen, watergangen te wijzigen, het realiseren van allerlei recreatieve voorzieningen (fietspaden, kanovaart etc.) en door de bouw van 2750 woningen, waardoor naar het oordeel van SFFB de gunstige staat van instandhouding van de lokale populaties heikikker en rugstreeppad geen stand zal houden. Deelt WEnR deze mening?

Bureau Endemica deelt dit slechts ten dele. Zowel compensatie als de bouw vindt gefaseerd plaats. De door 5.1.2e voorgestelde fasering, eerst een gebied verbeteren dan een naar verhouding deel wegnemen als leefgebied (uitrasteren) ten behoeve van de bouw en vervolgens volgende deel verbeteren etc.) biedt voldoende zekerheid dat de populaties amfibieën voldoende groot blijft om de SVI te borgen. Timing en inrichting zijn daarbij curiaal. De door SFFB geschetste recreatieve druk is inmiddels achterhaald. Er is geen sprake van een recreatieve inrichting maar een beperkt toegankelijke natuurinrichting. Het ontbreken van verharde paden zal toegang tot het gebied tot een minimum beperken.

6. Door het afvangen en uitplaatsen van de momenteel wijdverspreide populaties heikikkers en rugstreeppadden in de te ontwikkelde delen naar het kerngebied van 40 ha in de Bloemendalerpolder (gebied 1, pagina 21 van het compensatierapport) zullen de huidige dichtheden aldaar toenemen. Welke risico's lopen de populaties van beide genoemde soorten hier?

Door verplaatsing (stress) en 'homing' gedrag van de soorten zal een deel van de verplaatste dieren in het eerstvolgende voortplantingsseizoen zich niet succesvol voortplanten. Echter daar waar al aan sterke kwaliteitsverbetering van het leefgebied is gewerkt zal de overleving van een nieuwe generatie sterk verruimen wat de verminderde voortplanting door een aantal dieren voldoende compenseert. Inderdaad is het zo dat compensatiegebied eerst functioneel moet zijn voordat bestaand leefgebied uitgerasterd wordt. Het compensatiegebied is inmiddels al uit agrarisch gebruik genomen waardoor er al sprake is van een gerichte kwaliteitsverbetering (factor 2) voor de Heikikkers. Het blijft wenselijk om kwaliteitsverbetering van het leefgebied zoveel mogelijk naar voren te halen. Hoe eerder aanwezig hoe beter.

7. De SFFB is van oordeel dat er geen ontheffing mag worden verleend voor de heikikker en rugstreeppad op grond van het rapport 'compensatieplan Bloemendalerpolder', omdat het compensatieplan niet zal voorkomen dat de lokale gunstige staat van instandhouding van de genoemde soorten in het geding komt en ook het streven naar een instandhouding van de lokale gunstige staat van instandhouding een niet realistisch streven is. Deelt WEnR deze mening?

Bureau Endemica deelt dit niet. De SFFB gaat uit van een compensatiegebied van 40 ha wat in werkelijkheid ruim 200 ha is. Onderdeel hiervan is onder meer het PEN-eiland wat al geschikt is als leefgebied maar thans onbereikbaar. De weilanden (24 ha) aan de overzijde van de Rijksweg zijn vergelijkbaar met de weilanden van de Bloemendalerpolder uit de afgelopen jaren. Echter ook deze zijn voorafgaande aan dit project niet toegankelijk voor de Heikikker. Dit worden ze nu wel.

Het compensatieplan Bloemendalerpolder is naar mening van Bureau Endemica voldoende robuust om de SVI te borgen mits ervoor gewaakt wordt dat de realisatie van verbetering van de kwaliteit van het leefgebied tijdig wordt gerealiseerd. Het is daarbij wel belangrijk dat de voorgestelde monitoring wordt uitgevoerd en gebruikt om, indien nodig, bij te sturen in het gaande proces. Het Compensatieplan laat zien dat de GEM alles wat realistisch mogelijk en nodig is doet om ervoor te zorgen dat de SVI van de Heikikker en de Rugstreeppad in de omgeving van Weesp niet in gevaar komt. En misschien zelfs meer. De ontheffing en het Compensatieplan met bijbehorende stukken bieden voldoende zekerheid dat het ook werkelijk zo gerealiseerd gaat worden.

8 GERAADPLEEGDE LITERATUUR EN WEBSITES

- BIJ12 (2017). *Kennisdocument Heikikker Rana arvalis Versie 1.0, juli 2017*.
- Herder, J.E. (red.), (2010). *Atlas van de Noord-Hollandse amfibieën en reptielen*, Landschap Noord-Holland, Heiloo & Stichting RAVON, Nijmegen.
- Janssen, I.A.W. & P.J.H. van der Linden (2016). *Heikikker Bloemendalerpolder*. RAVON & Els & Linde.
- Janssen, I.A.W. & P.J.H. van der Linden (2017). *Compensatieplan Bloemendalerpolder te Weesp & Muiden Versie 27 maart 2017*. RAVON & Els & Linde.
- Jong, de & Vos (2009). *Heikikker Rana arvalis*. In: Nederlandse Fauna 9: 199-208.
- Ottburg, F., R. Pouwels en H.A.H. Jansman (2012). *Heikikkers in Meerstad Toepassing van het model LARCH op de Heikikker (Rana arvalis) in het project Meerstad als onderbouwing voor een duurzame instandhouding van deze soort*. Alterra Wageningen UR.
- van der Linden, P.J.H. & I. Jansen (2017b). *Werkprotocol Bouwrijp maken & compensatie Bloemendalerpolder*. Els & Linde BV en Stichting RAVON.
- van den Noort, B. (2007). *The development of the moor frog Rana arvalis in the national amphibian monitoring program in the Netherlands 1997 – 2007*. Universiteit van Amsterdam.
- Witte, R.H., 2017. *Huidig voorkomen van de Rugstreeppad (Epidalea calamita) in het plangebied Zuiderloo, Heiloo*. Endemica-rapport 1705. Bureau Endemica, Alkmaar.

Websites.

<http://www.bloemendalerpolder.com>
<https://www.langeslag.nl/>